

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית

מבט על שיעור עברית בעל יסודי

כלי להתבוננות בשיעור בתחום הדעת עברית¹

גרסה מעודכנת – ינואר 2015

מפמ"ר: תומר בוזמן

ריכוז וכתובה: ד"ר עליזה עמיר

קראו והעירו: מדריכות מרכזות ובית ספריות

¹ הכלי להתבוננות בשיעור עברית בעל יסודי הוא כלי דינמי. מידי שנה הוא נבחן מחדש ומתעדכן בהתאם להדגשים ולמטרות של משרד החינוך ושל תחום הדעת.

דף משוב להתבוננות בשיעור עברית

שם בית הספר: _____ ישוב: _____

תאריך צפייה: _____ שם המורה: _____

שעת השיעור במערכת: _____

מספר תלמידים בכיתה: _____ מס' התלמידים בשיעור: _____ הקבוצה הומוגנית/הטרונגנית

נושא השיעור: _____ מקום השיעור לפי תכנית העבודה (מה נלמד לפני ומה מתוכנן אחריו) _____

השיעור הוא חלק מיחידת הוראה לא כן שם/נושא יחידת ההוראה: _____

מטרות השיעור- מה המורה רוצה לקדם בשיעור? _____

הציר במיקוד – ציר לשוני ציר טקסטואלי מעורב

בשיעור יש מילון אין מילון. התלמידים משתמשים במילון בכיתה כן לא

בשיעור המורה השתמשה בטקסט לא כן שם הטקסט: _____

הטקסט היה מתחומי דעת לא כן תחום הדעת: _____

היקף הטקסט: _____ עד כמה הטקסט היה מאתגר מבחינת רמתו: _____

א. בשיעור יש התייחסות לתחומים הבאים:

כיצד תחום זה מתבטא בשיעור?	4 במידה רבה	3	2	1 בכלל לא	
הבעה בכתב					
הבנת הנקרא ואוצר מילים					
הבעה בע"פ: דיון, פרזנטציה, קריאה בקול					
ידע מטה לשוני					

ב. מידת מעורבות התלמידים בשיעור

4 במידה רבה	3	2	1 בכלל לא	
				תהליכי ההוראה והסביבה הלימודית זימנו למידה פעילה שיש בה מעורבות.
				התלמידים נדרשו לבצע משימות בכוחות עצמם.
				התלמידים גילו עניין בשיעור.
				נושאי השיח אפשרו לכל לומד לשתף ברגש, בצורך, בדעה.
				דרכי ההוראה זימנו אינטראקציה בין הלומדים.
				התלמידים שאלו שאלות משמעותיות.
				התלמידים הִבְנִנו את הידע בכוחות עצמם ובתיווכה של המורה.

ג. מענה לשונות - האם ניתן מענה דיפרנציאלי בשיעור?

4 במידה רבה	3	2	1 בכלל לא	
				חומרי הלמידה אתגרו את כלל התלמידים.
				היה שיקול דעת בארגון הכיתה (קבוצות, מליאה, זוגות); שיקול הדעת היה מבוסס על מידע/ נתונים על התלמידים.
				רוב התלמידים בכיתה קיבלו מענה בדרך ההוראה / בדרך התשאול / בסגנון הלמידה / בתחומי העניין
				ניכר שהיה שיקול דעת בפנייה לתלמידים מסוימים.

ד. התאמת חומר הלימוד, שליטה בחומר וניהול כיתה

4 במידה רבה	3	2	1 בכלל לא	
				חומרי הלימוד תאמו את ההדגשים של ארגון הלמידה החדש בעברית בחיבה העליונה – מקומה של הקריאה והכתיבה הולמים את האפשרות שנבחרה. מקומו של החלק הדקדוקי הולמים את האפשרות שנבחרה.
				שליטה בחומר - המורה שלטה היטב בחומר הנלמד.
				המורה יישמה בשיעור עקרונות של למידה משמעותית (פירוט חלקי בנספח בעמוד 6).
				המורה הצליחה לקדם את התחום/ המטרה שהיא בחרה להתמקד.

סיוטה מעודכנת, גרסת ינואר 2015 - כלי להתבוננות בשיעור עברית
ריכוז וכתיבה: ד"ר עליזה עמיר קראו והעירו: מדריכות מרכזות ובית ספריות

				אופן הדיבור והמשלב - המורה דיברה ברהיטות בצורה תקינה והשתמשה במשלב מתאים.
				ניהול כיתה – המורה ניהלה את הכיתה בצורה מיטבית.
				נעשה סיכום של שיעור (סגירה).
				סיכום השיעור נעשה ע"י התלמידים.

ה. שילוב מחשב בשיעור

4 במידה רבה	3	2	1 בכלל לא	
				בכיתה יש שימוש בכלי תקשוב.
				יש קשר בין הנושאים שהמורה רצתה לקדם לבין השימוש בכלי התקשוב, כולל בחירת החומרים המקוונים.
				הכלים הדיגיטליים משרתים את נושאי הלימוד, ויש להם ערך מוסף מוכח.

ו. הערכה

4 במידה רבה	3	2	1 בכלל לא	
				יש לתלמידים תלקיט.
				לתהליכים ולתוצרי הלמידה יש עדויות בתלקיט.
				נבחרו אירועי הערכה להערכה על יד התלמידים ועל יד המורה.

ז. האם הושגו מטרת השיעור? כן לא באופן חלקי

ח. נושאים לשימור ולהמשך ההוראה:

ט. נושאים לחיזוק:

נספח לכלי להתבוננות בשיעור עברית²

המורה	
המורה בוחרת טקסט המתאים לרמת הכיתה מצד אחד ומאתגר מצד שני. כשהמורה בוחרת טקסטים מתחומי דעת, היא מדגישה בהם היבטים אורייניים. המורה מעודדת את התלמידים להפיק מידע מהטקסט בכוחות עצמם. המורה מתמקדת במיומנויות אורייניות מסוימות בתחום הקריאה (ולא מתמקדת רק בתשובות לשאלות על טקסט נתון). כשהמורה משתמשת במונחים מקצועיים הרלוונטיים לנושא, ניכר שהתלמידים מבינים אותם לעומק (אין עיסוק יתר במונחים שאין מאחוריהם יישום ממשי; המורה "מתרגמת את ההתנהגות המינוחים להתנהגויות אורייניות). כשהתלמידים משמשים במונחים מקצועיים ניכר שבם מבינים אותם לעומק. המורה משתמשת בממדי הבנה שונים ומתמקדת בדרך שבה התלמידים יטמיעו לעומק את הממדים. המורה מעודדת את התלמידים ליצור הכללות שיסייעו להם לעשות העברה למטלות דומות לתחומי דעת אחרים. המורה מלמדת את התלמידים אסטרטגיות שיעזרו להם להפיק מידע מטקסטים שונים (לא רק בשיעורי עברית). במחברות/ בטקסטים שהתלמידים קראו יש עדויות למהלכי ההוראה.	קריאה
הטיפול באוצר מילים נעשה בתוך הקשר. המורה משתמשת באסטרטגיות שונות לטיפול באוצר מילים. המורה משתמשת במילון בזמן השיעור ומעודדת את התלמידים להשתמש במילון.	אוצר מילים
המורה מלמדת את התלמידים לקרוא את המטלה ולהפיק ממנה מידע לצורך תכנון הכתיבה. המורה מתמקדת בתחום מסוים בכתיבה ומתמקדת בו. מהלכי ההוראה של המורה מקדמים את הכתיבה של התלמידים. המורה מקפידה על תהליכי טיוט ובקרה המורה והתלמידים עורכים משוב על הכתיבה באמצעות רכיבי הערכה רלוונטיים. המורה והתלמידים משתמשים במחווך בצורה מושכלת. ממהלכי ההוראה של המורה התלמידים יכולים להשליך גם על סיטואציות לימודיות דומות. יש עדויות במחברות של התלמידים למהלכי ההוראה של המורה, כגון הערות טיוטות, הערות מקדמות. כשהמורה משתמשת במונחים מקצועיים הרלוונטיים לנושא, ניכר שהתלמידים מבינים אותם לעומק (אין עיסוק יתר במונחים שאין מאחוריהם יישום ממשי). כשהתלמידים משתמשים במונחים מקצועיים ניכר שבם מבינים אותם לעומק.	כתיבה

² אוצר מילים ומשמעים ומטה לשון – בהכנה

המורה משתמשת עם התלמידים במחוונים להערכת מיומנויות ההבעה בעל פה.	הבעה בעל פה
המורה מעודדת תלמידים לקרוא בקול טקסטים, להביע את עמדתם ביחס לנושא מסוים בקול ובצורה מנומקת ולהתייחס בכבוד לדברי האחר.	
המורה מלמדת את התלמידים את מיומנויות ההבעה בעל פה בצורה מתוכננת : קריאה בקול, דיווח בעל פה, טיעון בע"פ ודיון, פרזנטציה	
המורה מזמנת לתלמידים התנסויות לדיון בעל פה סביב דילמות או נושאים השנויים במחלוקת ומאפשרת דיאלוג בין התלמידים.	
יש עדויות בשיעור לתהליך של הערכת עמיתים .	
כשהמורה משתמשת במונחים מקצועיים מתחום ההבעה בעל פה, ניכר כי התלמידים מבינים אותם ועושים בהם שימוש מושכל במהלך השיעורים.	
המורה מעודדת את התלמידים ליצור הכללות ולגבש תובנות שיסייעו להם לעשות העברה למטלות דומות של הבעה בעל פה בתחומי דעת אחרים.	
מהלכי השיעור מקדמים את ההבעה בעל פה של תלמידים ואת הדיאלוגיות ביניהם.	

למידה משמעותית – עקרונות מרכזיים

- למידה הנובעת מתוך עניין (הנעה פנימית)
 - למידה הנובעת מעיסוק בנושאים משמעותיים, אותנטיים ורלוונטיים
 - למידה פעילה, למידה אקטיבית
 - למידה שיש הבנייה של ידע.
 - למידה שיש בה גירוי שכלי, גילוי עצמי, פיתוח סקרנות, יכולת פתרון בעיות ויכולת לנסח תובנות אישיות
 - למידה המערבת בחירה, שיש בה אתגר, התנסות, חקירה אישית, שאלת שאלות, סקרנות, התמודדות עם דילמות ערכיות.
 - למידה רגשית, הבונה בעלות על הלמידה, יוצרת חוויות אישיות
 - למידה שיש בה מרכיב של עבודת צוות ותרומה לקבוצה ולחברה/כיתה
-
- למידה הנותנת מענה לסגנונות למידה שונים; למידה המשלבת גם ערוץ חזותי וגם שמיעתי

טייטה מעודכנת, גרסת ינואר 2015 - כלי להתבוננות בשיעור עברית
ריכז וכתובה: ד"ר עליזה עמיר קראו והעירו: מדריכות מרכזות ובית ספריות

•

•